

zoeken te ver-
or en door gere-

kerkeraad doet
listen tot ouder-
ri dan niet ophel-
an ooit te voren
gen. Zoiets heeft
bijt ons dan ook
rklaring van Dr
zoek heeft aange-
uue uitgave van
hij: „De autori-
chter verzekerd,
iet veranderd zal
ij de zaak rusten.
ijk heel goed. Hij
alvinisme overal
voortgang heeft,
respect voor de
ets door zóó te
nden geest van
ht aan.

mocht verwachi-
zou onderwijzen,
ary in het geheel

dan ook wel be-
enlijk geen gere-
oord. Karl Barth
overd. En in de
t waar Princeton
t men weinig of

ootschappen be-
nisme niet roos-
a het Calvinisme
spreken we nu
lat de geest van
ou omvallen. En
sinig oog.

C. VAN TIL.

van geldleeningen.

ing van den rente-
ternijn, zijn con-
onze Kerken, aan

a verstaan we in
oepende obligatie-
en geldleening
dan ook dikwijls
g wordt gebracht,
en eigen kapitaal
ouw hunner kerk-
deel uit leenings-
ge omstandigheid,
financieel gebied,
ast door conversie
gen.

van loopende in-
we, dat tegenover
kosten staan. Er
tie's geplaatst, de
ovendien genieten
provisie, welke ge-
bedraagt, zoodat
en per f100.000,—
zal zijn.

gedelgd?
dat het kerkelijk
er rentebesparing
g, dat de gemeente
te brengen, wordt
lot van dit artikel

bepaald voorbeeld,
unigen gewoonlijk
aangelegenheden
a toch mede hun
alen, eenig inzicht

e Gemeente X, op
er, besluit tot con-
een leening tegen

90.000,— groot, en
sing van f2000,—

1000,— groot, deze
sing van f3000,—
onversie bedragen
conversie slaagt,
1938 worden uit-
1 Januari.

1938 over de oude

f 4050,—

„2000,—

f 6050,—

a als aflossen,
e op het kerkelijk
loor de Gemeente

a zijn nu over de

3½ % rente van f 90.000,— . . . f 3150,—
aflossing „3000,—
f 6150,—

doch bovendien moeten de kosten ad f2100,— worden
afgeschreven. Hoe dient dit te geschieden?

Daartoe zijn verschillende wegen aan te wijzen.
We stellen vooraf vast, dat de kosten gemaakt zijn,
om rentebesparing te verkrijgen. Het meest juist zal
dus een verdeling zijn, waarbij het kostenbedrag ad
f2100,— als extra rente, drukkend op de 30 jaren waarin
de leening wordt gedeigd, wordt beschouwd.

De eenvoudigste methode is nu, jaarlijks 1/30 van
f2100,— = f70,— op de interestrekening te brengen.
Minder eenvoudig is de verdeling in verhouding van
de jaarlijks te betalen rente tot het totaal bedrag van
de leeningsrente.

Deze verdeling geschiedt als volgt:

De rente over 1938 bedraagt . . . f 3150,—
1939
„(er is f 3000,— afgelost) . . . „3045,—
De rente over 1967 bedraagt
(het laatste jaar) . . . „105,—
De totale rente der leening is
15 × (f 3150,— + f 105,—) = f 48.825,—

Nu brengen we van het kostenbedrag ad f2100,— ten
laste van:

3150
1938 ————— × f 2100,— = f 135,48
48825
3045
1939 ————— × „2100,— = „ 130,97
48825
105
1967 ————— × f 2100,— = „ 4,52
48825

Totaal 15 × (f 135,48 + f 4,52) = „2100,—

We hebben aangenomen, dat de nieuwe leening van
gelijke grootte zal zijn als de oude, en dus de conversie-
kosten uit de kasmiddelen worden voldaan. Zijn de
kasmiddelen daartoe niet toereikend, dan kan men de
leening zooveel groter stellen, dat de conversiekosten
daaruit gekweten worden. In ons voorbeeld zou dan
f92.100,—, praktisch afgerond f92.000,— moeten worden
geleend. Aan de afschrijving der conversiekosten ver-
andert daardoor niets. Bovendien is echter rente ver-
schuldigd over de méér geleende gelden, terwijl het
meer geleende bedrag h.v. in het 31e jaar van den loop-
tijd der leening kan worden terugbetaald. In ons voor-
beeld neemt de jaarlijksche rentelast in dit geval met
f70,— toe.

Boven merken wij op, dat de verdeling der emissie-
kosten op zoodanige wijze dient te geschieden, dat het
kerkelijk budget aanstonds de voordelen der rente-
besparing verkrijgt. Wanneer men een der hiervoor
besproken verdeelingswijzen volgt, zal dit resultaat dan
ook worden verkregen.

Dit is dan ook m.i. noodzakelijk. In de moeilijke
tijden, welke we doorleven, mag aan de Gemeente, als
steeds, de eisch worden gesteld, dat door bijdragen en
collecten wordt samengebracht, wat noodig is om den
dienst van het huis des Heeren onbelemmerd te doen
functioneeren. Niet minder, doch ook niet meer.

Nu wordt er van de Gemeente te veel gevraagd, in-
dien men de conversiekosten der geldleeningen over
twee of enkele jaren verdeelt, wil delgen. De begroting
van een onzer kerken, welke mij werd toegezonden,
vermeldt voor 1937 een interestpost ad f18.953,—, voor
1938 ad f20.125,—, ondanks de belangrijke rentebespa-
ring, welke door conversie van geldleeningen in 1937
werd verkregen. In den rentepost 1938 is niet minder
dan f3474,— voor conversiekosten van geldleeningen
verwerkt. De begroting sluit met een nadeel saldo
van f6000,—, ter dekking waarvan dan in 1938 extra
collecten moeten worden gehouden, zoodat goeddeels
voor conversiekosten zal worden geëcolleerd!

Dit is een voorbeeld van de wijze, waarop het niet
moet geschieden, en dat ik geen enkele kerk ter na-
volging aanbeveel.

Waarom niet? Men geeft aan de Gemeente een onjuist
beeld van de kosten der kerkelijke huishouding, en
schaadt op deze wijze zoowel de stoffelijke als de geest-
lijke belangen der kerkelijke samenleving.

Men schaaft de stoffelijke belangen der kerk. De
trouw medelevende kerkleden, de goede gevers, die voor
Gods oog vaststellen welk deel van hun inkomen aan
de Kerk des Heeren en voor andere Christelijke doel-
einden zal worden aangewend, weigeren mede te doen
aan de delging van fictieve tekorten, die geheel systeem-
loos worden gekweekt. Hun offervaardigheid voor
's Heeren huis wordt daardoor zeker niet bevorderd.

Men schaaft de geestelijke belangen der kerk.

Andere noodzakelijke arbeid, waarvoor medewerking
wordt gevraagd, kan niet of moet minder worden ge-
steund, wanneer onze bijdragen niet op de juiste wijze
worden aangewend. Indien h.v. kerkbouw noodzakelijk
is, zal een inzameling, daartoe georganiseerd, meer
kans van slagen hebben, indien het kerkelijk budget
weinig of geen tekorten aanwijst, dan wanneer tot dek-
king van tekorten vele extra collecten moeten worden
gehouden.

Zóó kan een onjuiste delging van conversiekosten
nadeelge gevolgen hebben voor de stoffelijke en de
geestelijke belangen van 's Heeren huis. Er moet ge-
streefd worden naar de meest juiste wijze, waarop de
Koning der Kerk in de behartiging der financiële kerk-
belangen moet worden gediend.

M.i. geschiedt dit, indien men de conversiekosten zoo
juist mogelijk over de jaren, waarin de leening zal wor-
den afgelost, verdeelt, en handelt men in strijd daar-
mede, indien een kerk, welke met tekorten heeft te
kampen, gedwongen wordt in één of enkele jaren der-
gelijke kosten te delgen.

's-Gravenhage.

C. GUIJT.

Twee maten.

Prof. Dijk schreef in „De Bazuin“:

Alleen wil ik nog deze opmerkingen maken, dat
le ook Prof. Hepp behoort tot hen, die zelfstandig
hun theologie opbouwen en hierin niet altijd Kuyper
en Bavink volgen; 2e de terminologie in de leer des
verbonds wel tot eenig misverstand moest leiden.

Dr Kaajan merkte daarbij op:

Dr Dijk verklaart dus, dat ook Prof. Hepp niet altijd
Kuyper en Bavink volgt. Ja, zoo gaat het wel meer.
De een mag een koe stelen en de ander mag niet
eens in den stal kijken. De een doet aan progres-
sieve theologie en de ander bereidt een defor-
matie voor.

Dit laatste lijkt me beter, dan dit beweren van „mis-
verstand“ in de verbondleer.

Dr Kaajan merkt later op:

Wat ik steeds gevreesd heb, zie ik nu gebeuren.
Ook de Vrije Universiteit is er nauw bij betrokken
en zal vroeg of laat er den terugslag van ondervinden.
Een enkel symptoom daarvan is reeds merkbaar. De
Vrije Universiteit heeft voor haar zoo gezegende en
omvangrijke actie heel ons Gereformeerde volk nood-
ig, van Dan tot Berséba toe, wilt ge: van Dollard
tot Schelde. Geen levenskring kan zij, althans binnen
onze Kerken, missen. Als mannen als Prof. Hepp en
Prof. Schilder, beiden zeer begaafde professoren, ge-
leerden van den eersten rang, met elkaar slaags raken,
leidt dit met onafwendbare zekerheid tot rampen.
En ik vrees, dat daaruit niet de Vrije Universiteit
maar de Theologische Hoogeschool zijde zal spinnen.
Nu zegge men niet: „Gij gunt dit zeker aan de Hooge-
school te Kampen niet“. Als curator dezer School
werk ik steeds kam amore tot haar bloei mede. Maar de
Vrije Universiteit bestaat veel breeder terrein.
Een Universiteit, die bijna heel den cyclus der
wetenschappen omvat, is van de allergrrootste beteek-
enis, maar kan ook niemands hartelijke sympathie,
gebed en steun missen. Dat vergete men niet.

De brochures van Prof. Hepp zaaien met kwistige
hand wantrouwen en onrust. Is echter een-
maal het wantrouwen opgewekt, dan wordt ons Gere-
formeerde volk „kopschuw“. 't Is gemakkelijk genoeg
een dijk door te steken, maar men heeft niet zoo
gemakkelijk weer gedicht.

Daarbij komt, tenminste volgens Dr Dijk (die het
weten kan): Prof. Hepp maakt zich zelf schuldig
aan wat hij aan collega's verwijt. Ook Prof. Hepp be-
hoort tot hen, die zelfstandig hun theologie opbouwen
en hierin niet altijd Kuyper en Bavink volgen. Dan
wordt het dus: „Geneesmeester, genees u zelve“.

Trouwens, Dr A. Kuyper (Sr) heeft nooit beweerd,
dat hij het einde was van alle tegenspraak en de
Calvinistische wetenschap met hem haar afslui-
ting had gevonden. Progressieve theologie
mag er zijn, ja, moet er zijn.

Dr Kuyper zelf verklaart, dat hij in zijn Encyclo-
paedie een poging deed en een proeve gaf om
de Theologie weer tot haar recht te laten komen. Zelf
zegt Dr Kuyper (Sr), dat hij de voorstelling, alsof de
Dogmaticus slechts historisch te constateeren had,
welke op een gegeven tijdstip de belijdenis der Kerk
is, verwerpt. De dogmaticus heeft volgens dezen ge-
leerde tot taak om daar, waar het dogma zelf van de
zuivere lijn afweek, recht te zetten wat met den eisch
van het bouwtype strijdt.

Prof. van Schelven heeft eens (in 1929) bepleit, dat
een Hoogleraar het recht heeft, ook aan de Vrije
Universiteit, om vergissingen te maken. Dit was 'n
beetje paradoxaal en Mr Heemskerk, de oud-Minister,
zei toen, dat zulk een Hoogleraar ook den plicht heeft
(en dat had Prof. van Schelven verzuimd in het licht
te stellen) om vergissingen zooveel mogelijk
te vermijden.

Dit was juist. Ook gripe een professor niet bij abuis
het klokgetouw in steel van het torentouw bij 't be-
stijgen van den toren der waarheid en der wetenschap.

Ja, ook dit: Als een Hoogleraar aan onze Vrije
Universiteit werkelijk ten opzichte van een begin-
selkwestie een aberratie, een vergissing maakt,
dan hebbe hij ook den hoogen moed zijn vergissing
te erkennen en die te herstellen. Maar een
wetenschappelijk man, of liever juist een weten-
schappelijk man, komt er zoo moeilijk toe zijn ongelijk
te belijden.

Dat Prof. Hepp zooveel aperte vergissingen nog niet
beleden heeft, is bedroevend. Hij zal, schreef hij, later
wel de kritiek beantwoorden. Maar dat moet dan wel
een zeer geweldig boek worden, wat den omvang betreft.
En bovendien: mag men zoolang zwijgen? Wie dergenen,
die door Prof. Hepp bestreden worden, heeft zoo lang
gezwegen, als men hem beschuldigde iemand verongel-
ijkt te hebben, zijn beweringen te hebben misduid?
Niet één!

Wie zijn bedoeld?

Prof. Dijk schrijft in „De Bazuin“:

Wilt ge dan, zoo zal men vragen, stilstand, die
achteruitgang wordt?

Allermint, maar ik acht het onverantwoor-
delijk voor den dag te komen met onrijpe
ideeën, op wier consequenties men zich
blijkbaar nog niet bezonnen heeft, en ik
meen ook, dat de sfeer in deze dagen niet kalm ge-
noeg is om in het publiek terstond dingen te zeggen,
welke nog in de studeerkamer moesten blijven.

Ik weet niet, wie hier bedoeld zijn.

Meeningen van Prof. Hepp?

Stellingen van Dr A. Kuyper?

Opinies uit den kring voor Calvinistische wijsbegeerte,
waarvan Prof. Dijk bestuurslid is?

Misschien van ondergeteekende?

Ik vraag maar; want ik begrijp 't anders niet.

Terreinen-leer.

De Rietberg schrijft in „De Wachter“:

Ook over Prof. Vollenhovens standpunt in zake de
algemeene genade moet ik iets zeggen, om daardoor
aan te toonen, dat Prof. Hepps vierde brochure on-
volledig is, door geen citaten van hoogleraren der
V.U. te geven. Maar ook om te laten zien, dat er
heelemaal geen reden is voor Prof. Kuyper om in
„De Heraut“ te juichen, dat er aan de V.U. geen
binnenlandsche oorlog is en dat deze brochure zich
niet keert tegen eenig hoogleraar van de Vrije
Universiteit.

In zijn college-dictaat „Isagoge Philosophiae“ spreekt
Prof. Vollenhoven op pag. 59 even over de verhouding
van algemeene en bijzondere genade. Wat daar staat
zal zeker niet de goedkeuring van Prof. Hepp kunnen
wegdragen. Toch acht ik het beter dit citaat hier
niet in bespreking te brengen. Om twee redenen.
Ten eerste, omdat het een college-dictaat is, dat moge-
lijk niet in alle opzichten de gedachte van den hoog-
leraar zuiver weergeeft; ten tweede, omdat het moge-
lijk is, dat de bespreking op college een bepaalde
uitdrukking verheldert.

Anders staat het met het door Prof. Vollenhoven
uitgegeven boek „Het Calvinisme en de Reformatie
van de Wijsbegeerte“. Hierop mogen we ons met alle
vrijmoedigheid beroepen.

We lezen in dit boek op pag. 46/47:

„Rest nog de vraag of de beteekenis van genade
ook toelaat van terreinen der genade te spreken. Op
zichzelf bestaat daartegen m.i. geen bezwaar. Mits
men maar vasthoudt, dat dit terrein, zoolang het niet
nader bepaald wordt, steeds hetzelfde is als het ge-
schapene, en slechts zoo heet, omdat en voorzover
God er in welgevallen op neerziet. Dit terrein is veel
breeder dan dat van de kerk als lichaam van Christus
en dus á fortiori groter dan het leven dezer kerk als
kerkelijk instituut; tot in de diept gezonken stammen
schenkt God nog vaak aan bepaalde personen rijke
gaven tot regeering in gezins- en volksleven. Dat heb-
ben de Calvinisten steeds gezien en dat ligt in hun
spreken over de „algemeene genade“ uitgedrukt. Het
terrein der bijzondere genade staat dus tot dat der
algemeene als het wel- tot het niet met God ver-
zoende leven in den kosmos, voorzover God in gunst
op Zijn scheepsel nederziet. De onderscheiding tusschen
algemeene en bijzondere genade is dus ten volle ge-
rechtvaardigd en evenzoo die tusschen beider terrein;
gevaar dreigt er eerst dan wanneer men haar laat
samenvallen met eenige tweedeling van het leven
bij denzelfden mensch: want dan keert men terug
tot de Roomsche opvatting omtrent natuur en genade,
terwijl men zich de mogelijkheid dit in te zien be-
neemt door het gebruik van Calvinistische termen, die
heel iets anders aanduiden. Gezien dit, helaas niet
denkbeeldig, gevaar is het wellicht toch beter om in
den geest der Schrift te spreken van „voorwerpen“
dan van „terreinen“ der genade.“

Met dit citaat vergelijkte men nu eens wat Prof.
Hepp in zijn brochure aanhaalt van De de Graaf.

Deze vorm van kritiek op de leer der algemeene
genade, zegt Prof. Hepp, geeft toe, dat er onderscheid
moet worden gemaakt tusschen een terrein van het
ongeloovig en van het geloovig denken. Doch zoo
vervolgt zij (dat is dus: de „critiek“ van De de Graaf, R.):

„Zoo bedoelt men het echter niet, wanneer men
van tweeërlei terrein, een terrein der algemeene en
een terrein der bijzondere genade spreekt. Men bedoelt
dan, dat in het leven van den geloovige zelf te onder-
schieden is tusschen tweeërlei terrein. Ook een geloov-
ige zou nog voor een deel van zijn leven deelen in
de algemeene genade en voor een ander deel in de
bijzondere genade. Zijn geloofsleven en zijn
kerkelijk leven zou dan beheerscht worden door bijzondere genade, zijn
overig optreden in leven door algemeene
genade... Spreekt men van tweeërlei terrein in
den hier bestreden zin van het woord... dan heeft
men het dualisme toch nog bewaard. Daar-
in werkt m.i. nog iets na van het dualisme óf in room-
schen zin, namelijk het stellen van de genade als
een correctief boven de natuur óf in Lutherschen
zin, namelijk de tegenstelling van genade en wet“.

Onder dit citaat van De de Graaf heeft Prof. Hepp
gespatieerd gedrukt deze conclusie geplaatst:

„Wie dus aanneemt, dat er behalve
particuliere genade ook nog algemeene
in hem werkt, staat schuldig aan dua-
lisme. In hem is óf de Roomsche óf de
Luthersche zuurdeesem niet geheel
uitgezuiverd“ (pag. 25/26).

Terwijl hij op pag. 61 v.v. beredeneert, dat noch
Kuyper noch eenig ander theoloog die „twee-terre-
inen-leer“ heeft verkondigd, en dat er alleen bij dit
critisch gevoelen een onhoudbare „twee-terreinen-leer“
bestaat“.

Ten opzichte van Prof. Schilder verklaart hij niet
te willen ingaan tegen diens veroordeeling van de
onderstelde „twee-terreinen-leer“, want wat tegen De
de Graaf is ingebracht „behoudt ook hier zijn kracht“
(pag. 66).

Nu ga ik niet in op de vraag: heeft Prof. Hepp
misschien materiëel gelijk in wat hij zegt over de
„twee-terreinen-leer“. Het gaat om de vraag: heeft
Prof. Hepp gelijk als hij ook van Prof. Vollenhoven
geen citaat geeft, en heeft Prof. Kuyper stof tot roe-
men, dat geen citaat van eenig hoogleraar van de
V.U. gegeven wordt en dat er aan de V.U. geen binnen-
landsche oorlog is?

Stel eens, dat Prof. Hepp gelijk had in zijn spreken
over de „twee-terreinen-leer“ — wat ik niet geloof —
dan zou nog gezegd moeten worden, dat hij zich ook
had moeten keeren tegen Prof. Vollenhoven (zooals
ik vorige week aangetoond heb, dat hij zich had moe-
ten keeren tegen Prof. Dooyeweerd).

Laat ieder eens rustig vergelijken wat Prof. Vollenhoven en wat Ds de Graaf zegt.

Dan blijkt het, dat zij in den grond der zaak precies hetzelfde zeggen.

Prof. Vollenhoven waarschuwt ook tegen het gevaar om bij het leven van denzelfden mensch „eenige tweedeling“ te maken (een deel van het leven dus uit de algemeene genade en een deel van het leven uit de bijzondere genade). Hij acht dit een terugkeer „tot de Roomsche opvatting omtrent natuur en genade, terwijl men zich de mogelijkheid dit in te zien beneemt door het gebruik van Calvinistische termen, die heel iets anders aanduiden“.

En dit gevaar acht hij helaas niet denkbeeldig!

Wat is dit anders dan hetgeen Ds de Graaf zegt?

De conclusie, die Prof. Hepp trekt tegen den Amsterdamschen predikant (zie boven) geldt onverminderd zijn collega aan de V.U.

Als Prof. Hepp ons vertelt, dat Ds de Graaf (en ook Prof. Schilder) ongelijk heeft, wanneer hij erover spreekt, dat „men“ een „tweeterreinen-leer“ leert — dan moet hij dit evengoed van Prof. Vollenhoven zeggen.

Als Ds de Graaf niet mag zeggen, dat „men“ het „dualisme toch nog bewaard“ heeft of in Roomschen of in Lutherschen zin — dan mag Prof. Vollenhoven niet spreken over het „niet denkbeeldig gevaar“ van terugkeer „tot de Roomsche opvatting omtrent natuur en genade, terwijl men zich de mogelijkheid dit in te zien beneemt door het gebruik van Calvinistische termen, die heel iets anders aanduiden“.

Wat Prof. Hepp aan Ds de Graaf verwijt, moet hij niet minder verwijten aan Prof. Vollenhoven.

Maar dan is zijn brochure niet in orde.

Niet in orde, reeds om deze reden, dat hij van den één wel citaten geeft, en van den ander niet.

Afgedacht van andere bezwaren tegen deze brochure, is dit een wetenschappelijke fout. Het probleem is zoo doende niet aangepakt, gelijk het moest aangepakt worden.

De vraag rijst onwillekeurig: waarom citeert Prof. Hepp in deze brochure zijn collega's van de V.U. niet? Waarom alleen Ds de Graaf en Prof. Schilder? In „De Standaard“ komen nogal eens artikeljes voor met het opschrift: „Hoe men de kiezers voorlicht!“

Moeten we dit gaan toepassen op deze brochure?

Mogen de menschen niet weten, dat de hoogleraren Dooyeweerd en Vollenhoven over de algemeene genade anders denken, dan Prof. Hepp meent, dat een gereformeerde mensch erover denken moet?

In weerwil van den juichtoon van Prof. Kuiper, dat er aan de V.U. geen binnenlandsche oorlog is, weet ieder, dat deze er wel is.

Al geeft deze brochure geen citaten van de professoren Dooyeweerd en Vollenhoven, toch is zij inderdaad ook tegen hen gericht.

Men moet niet doen, alsof er in Kampen een hoogleeraar is, van wien men durft te beweren, dat hij een afbreker is.

Terwijl men dan den volke voorstelt: aan de V.U. is het in orde!

Zoo schept men een atmosfeer, die niet deugt.

En wordt een tegenstelling in het leven geroepen, die aan de V.U. geen goed kan doen.

De N.S.B.-signatuur van het comité „Terug naar het Evangelie“.

We meldden in „Kerkelijk Leven“ iets over het comité „Terug naar het Evangelie“, met zijn N.S.B.-sprekers, en zijn zinspreuk „Door Nood Gedwongen“. Dienaangaande schrijft nog de „N. Prov. Gron. Crt.“:

Op de oprichtingsvergadering van dit comité te 's-Gravenhage had een N.S.B. Statenlid zich aan den ingang geposteed om elkeen, die binnentrad met den N.S.B.-groot, te wenken, zulks na te laten, alsook zijn speldje van de jas te doen! Wie de circulaire ziet van de sprekers van dit comité vindt daar een keel N.S.B.-ers op. Wij noemen: Ds Ekerling, Ds Ouwerkerk, Ds Hofstede, Dr Boissevain en de eenigste van wien ons niet bekend is of hij lid is van de N.S.B., is... de heer v. d. Vaart Smit. Hier kan men zich wel een heel principiële allure geven en zeggen: zou ik niet zaniën aan alle wateren, maar zoo simpel zijn de dingen niet. De heer v. d. Vaart Smit maakt ons niet wijs, dat toen hem een uitnodiging bereikte zich bij zulke heeren te voegen en met hen te evangeliseren, hij zich niet eerst heeft vergewist in welk gezelschap hij was terecht gekomen. En dat temeer, omdat de Geref. Kerk waarheen de heer v. d. Vaart Smit met attestatie is overgekomen toen hij zich in de Residentie vestigde, er een eigen stadsevangalisatie op nahoudt. Dat hij daaraan zijn krachten geve en zich daarbij voege als hij den drang tot evangelisatie in zich voelt wakker worden! Met Prof. Schilder zeggen we hier: „De tijden zijn te ernstig, dan dat men een directeur van een Christelijk persbureau, tevens „Gereformeerde predikant“, zoo maar in het openbaar zou kunnen zien optreden, zonder dat men weet namens wie hij „profeteert“.

Tenslotte:

De heer v. d. Vaart Smit, die meent, dat de oecumenische beweging — een plant van vreemden bodem, die wij in Holland niet wenschen — hem in Nederland grootsche perspectieven openen zal en die dat nu maar propageert en zelfs een boekhandel „Oecumenika“ aan zijn persbureau verbonden heeft, moet niet zoo naar het Oosten zien en zich zoo opvallend bewegen in den kring van menschen, die, als zij in ons land iets te vertellen krijgen, de collega's van den heer v. d. Vaart Smit het eerst in een concentratiekamp sluiten. De heer v. d. Vaart Smit is op dat gebied heel niet brandschoon, want hij heeft in zijn persberichten een uitgave van de Nenasu opgenomen, n.l. het geschrift van den heer Roskam over: „Het „drama“-Colijn, ondergang van de Antirev. Partij“, wat het dagblad „De Nederlander“ aanleiding gaf op te merken, „dat hij zeer sterk geporteerd was voor

de nat.-soc. beginselen en dus verwondert het ons niet, dat hij ditmaal het bewijs levert ook met de Nederlandsche nat. socialistische op goeden voet te staan“. En de redactie voegt daaraan toe: „Laat ons den heer v. d. Vaart Smit even waarschuwen: van dit soort injecties zijn de patienten niet gediend“. Wij onderschrijven dat.

K. S.

BOEKBESPREKING

P. van Renssen: Verstolen Schoonheid. — J. H. Kok N.V. te Kampen.

De jong gestorven dichter Van Renssen heeft de laatste jaren van zijn leven zich vrijwel teruggetrokken uit het literaire leven van zijn eigen tijd. Zijn vriend, Rispens, die de uitgave van het bovengenoemd boekje verzorgde, zegt daarvan dat hij dit deed omdat hij de moderne mentaliteit als een geheel aan de zijne tegenstelde gevoelde. Hij miste er over 't algemeen datgene in, wat men in 't kort zou kunnen samenvatten als „metaphysisch besef“. Duidelijker ware misschien geweest: omdat hij er het ware godsdienstige gevoel in miste.

Wat hij miste bij zijn tijdgenooten, zocht en vond hij bij geheel, of bijna geheel onbekende dichters uit vroegeren tijd. Enkele juweeltjes van zuiver godsdienstige poëzie, die verscholen lagen in niet of weinig gelezen werken van dichters, die hoogstens bij name bekend bleven, heeft hij naar buiten gebracht en in het volle licht gezet door taalkundige en aesthetische aantekeningen. Zijn eigen geestelijke „ligging“ hervond hij blijkbaar vooral bij de mystieke 17de eeuw en de pietistisch gefinte 18de eeuw, als Camphuysen, Lodensteyn, Sluiter en Jan Luyken. Doch ook bij anderen, Roomsche of Calvinist, ontroerde hem de klare geloofsvertuiging, die uit hun verzen sprak. Geen nevelig duister, maar het heldere licht trekt hem aan. En zoo is hij er in geslaagd een bundeltje echte christelijke poëzie te verzamelen.

Zijn aantekeningen zijn niet slechts van belang uit taalkundig of literair-historisch oogpunt, maar vooral om het doordringen naar de kern, die hij als schoonheid de lezers wil doen genieten. Vandaar soms een kleine studie over een dichter, als Camphuysen b.v., dien hij niet slechts als „leeder“ dichter, maar als strijdend Christen doet kennen.

Het is een mooi boekje, dat vele lezers verdient, omdat er de schoonheid van zuiver Christelijke kunst uit blijkt. Niet ieder zal het met elke aantekening eens zijn, maar Van Renssen steekt zijn gevoelens niet onder stoelen en banken, hij durft geargumenteerde voor zijn meening uit te komen.

Gr.

„Het Evangelie in het Oosten“. Christendom, Nationalisme en Communisme in Azië door William Paton. Uit het Engelsch door E. van Boetzelaer van Dubbeldam—Van der Hoop van Slochteren.

Uitgegeven voor Adoremus door Bosch & Keuning N.V., te Baarn.

Een paar maanden geleden hebben wij in een artikel de oorspronkelijke Engelsche uitgave in den breede besproken, en bijzonder krachtig aanbevolen. Het is echter, zooals Dr Kraemer in zijn begeleidend woord schrijft, dat menigeen, hoewel hij het Engelsch kent, toch niet van Engelsch lezen houdt. Ook daarom is het goed dat dit boek van William Paton vertaald werd, en dan nog wel door de hoogstbekwame hand van Mevr. van Boetzelaer van Dubbeldam.

Gelijk men zich wellicht herinnert, verdeelt Paton zijn boek in twee deelen: Ervaringen en Beschouwingen. In het eerste deel spreekt hij achtereenvolgens over Japan, China, Britsch-Indië en Het nabije Oosten. De hoofdstukken uit het tweede deel hebben als titels: Het Evangelie en de nieuwe tijd, Gemeenschap en Staat, Leven en Getuigenis der Kerk, en De Kerk en de Maatschappij. Hoofdstuk IX geeft een besluit. Paton is in dit boek in zijn kracht. Wij bevelen het in zijn Hollandsche uitgave ook zeer dringend aan. Het is eerste klas werk, en weegt tegen tien en nog meer romans op.

J. D. W.

„Een gezonde Cel aan de grens van Sovjet-Rusland“, door Ds F. Dresselhuus.

Dit boekje van 80 blz. verscheen als afl. 4 en 5 van den 42sten jaargang van „Lichtstralen op den akker der wereld“. In de redactie van deze „Lichtstralen“ hebben zitting Dr Norel te Amsterdam, Ds Boissevain te Zeist, Ds Wiersinga te Leiden en Jonkheer van Lennep te Bussum. Gelijik men weet, hebben de afleveringen van een jaargang tezamen een omvang van omstreeks 200 blz., terwijl de prijs slechts f 1,65 is. Dit boekje van Ds Dresselhuus is een dubbel nummer; de redactie geeft niet gaarne dubbele nummers uit, maar de stof was hier zoo rijk en zoo belangrijk, dat het geoorloofd was om te gaan schrappen. Wij meenen, dat de redactie goed gezien heeft. Ds Dresselhuus is hier der zake kundig. Hij schrijft vlot, en brengt den lezer uitstekend op de hoogte van den Evangelisatiearbeid onder de Oekraïners. Vele foto's versieren den tekst. Mij dunkt, dat Ds Dresselhuus en de redactie van de „Lichtstralen“ een uitstekend werk gedaan hebben door dit boekje in het licht te geven.

Wij hopen dan ook ten zeerste, dat het veel gekocht en gelezen zal worden; nog beter is om een abonnement op de „Lichtstralen“ te nemen. Men kan zich vervoegen bij Ds Boissevain, de Nije Wehme te Zeist, of bij de drukkerij der stichting te Hoenderloo.

J. D. W.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Amersfoort (3e pred.-pl.): B. A. Bos te Assen en P. D. Kuiper te Sassenheim.

Beroepen te:

Oudewater: Dr H. N. Ridderbos te Eefde-Gorssel.

Aangenomen naar:

Thesinge: Cand. P. Westerloo te Groningen.

Bedankt voor:

Stadskanaal: D. Vreugdenhil te Appelscha.

Benoemd tot Hulprediker te:

Groote Lindt: Cand. J. v. d. Schaft te Vlaardingen.

Hulpredikers.

Door den kerkeraad der Geref. Kerk te Middelburg is, met ingang van 1 Januari a.s., voor den tijd van drie maanden benoemd tot hulprediker de heer A. A. van den Hoorn, cand. te Amersfoort.

De a.s. blijde gebeurtenis in het Prinselijk gezin.

Het moderamen der Classis 's-Gravenhage van de Geref. Kerken in Nederland ontving herziening van de gedane mededeeling aangaande den te houden Nationalen Feestdag.

Het blijkt, dat het niet de bedoeling der Regeering is een ganschen dag als feestdag te bestemmen.

In verband daarmee zou het moderamen aan de kerken in overweging willen geven:

a. Indien de tijd van de te verwachten blijde gebeurtenis vóór 12 uur 's middags bekend is, dien eigen avond nog een dankstond te houden.

b. Indien deze tijd na 12 uur komt, den dankstond te bepalen aan den avond van den volgende dag.

Het moderamen van de Classis 's-Gravenhage:

M. BOUKEMA, h.t. praeses.
A. G. BARKEY WOLF, h.t. assessor.
A. DE BOND, h.t. scriba.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Goes en te Yerseke: A. van Stuyvenberg te Benthuisen.
Terneuzen: H. Ligtenberg te Lisse.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Rijsoord: Cand. G. van Doorn te Hilversum.
Sloten (Fr.): Cand. D. J. Karres te Apeldoorn.
Zwammerdam: D. Bouman te Spannum.

Bedankt voor:

Bunnik: K. H. E. Gravemeijer te 's-Gravenhage.
Eemnes-Buiten: J. J. Poot te Bunschoten.
Koudekerk a. d. Rijn (toez.): A. A. van Ruler te Kubaard.
Ijsbrechtum: J. Schmidt te Oosterlittens.

Intrede te:

Hoornaar: Cand. G. Samson. Tekst: Luc. 8:10 en 11.

Overleden:

C. A. de Bruin te 's-Gravenhage, emer. pred.; 75 jaar.

Geen beter keus voor voorlezen op
ouderavonden of in den huiselijken
kring, dan uit:

TOEN WIJ NOG IN TENTEN WOONDEN

HERINNERINGEN UIT
DE DAGEN VAN DEN
SCHOOLSTRIJD

van de Heeren

G. VAN BLEEK, S. V. D. KOOL,
S. STEMERDING,
F. KALSBEK, J. v. D. BERG AZ.
J. P. HEBLIJ, G. VAN ZEGGE-
LAAR, T. v. D. KOOLJ Dz.

Ingeleid en gebundeld door
H. J. VAN WULEN

320 blz. - Prijs in linnen band f 2.—

Wij hebben den prijs van dit alom geprezen boek opzettelijk zoo laag gesteld, opdat niemand ons ooit zou kunnen verwijten: ik heb het niet willen koopen omdat het te duur is. Want wij begrepen, 't mocht in geen school- en onderwijzers-bibliotheek ontbreken.

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en de Uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE - GOES

HILVERSUM

Rookt U een flne Signar?
Of prefereert U een pijp?
Dan kunt U terecht bij

SIGAREN MAGAZIJN
„THE OLDSMOKER“
KERKSTRAAT 8 - HILVERSUM

ZELDZAAM AANBO

Dr. A. Kuiper

Starrenflonkeren

Een verzameling driestarrige
Gebonden in prachtband f 3.50
GRATIS ontvangt U daarbij

Dr. K. Dijk

Het Profetische Woord

Geb. in prachtband prijs f 3.50
Stort f 3.90 op giro 300216
L. BUSMA's Boekhandel, Breda
en U ontvangt deze beide prachtige boeken franco per post.

WEET U

dat er een „Ver. van Organisten bij de Geref. Kerken“ bestaat, die o.z. onze Kerken van adiant bij orgelbouw, tauratie of het benoemen van organisten?

KENT U

„Organist en Eredienst“ het maandblad, door de vereniging uitgegeven, bevattende verschillende belangrijke artikelen betreffende kerkzang, orgelspel en bovendien vaak voorstellen van een muziekbijlage?

ZOUDT U

dat blad ook niet wilt lezen? Het wordt U gratis toegezonden indien U natureur (min. f 2.50 p. j.) begunstiger (min. f 1.— p. j.) van deze vereniging wordt.

Aanmelding en gratis pro-nummers bij den 2en secretaris: R. HUIZEN, Bilderdijklaan 79, Rijswijk (Z.-H.).

Mede-
Bo-
Gall-
Jasp-
Linc-
terd-
Dr-
Wol-
hove-
Mr

Alle
Prof.

INHOUD:
I. — Uit
Kerkelijk
meene ge-
Tehuizen.
In de pr-
Leven: „
v. d. We-
telijke A-
onze Ker-
— Kerken

Calvijn
maar ge-
maar gee-
de beken-
willen be-
toren. Zo
teekenis
vorming
kan hij
den. En
temperen
den groot-
toekenne-

Het sc-
over het
val het o-
paald ori-
nota nee-
der gena-
punten c-
n.l. in m-
op den
geschrifte
het uitg-
den niet
met Ad-
het ver-
Toch i-
punt Cal-
zich aan-
alle oors-
de vraag-
dan is de
zijn mede-
Men zou
alle refoc-
zin, dat
terugga-
d.i. naar-
Men leze-
menten e-
Wat Cal-
juistere
leze ook
kon schr-
der Schr-
b.v. spre-
eene is
mael be-
het Oost-
woonden
bewaard
lijk, vlee-
andere v-
dat Hij
eeuwig.

1) In ee-
raat, dat
Ledenverg-